

Fredagen den 25 oktober

Kl. 9.00–10.16

§ 1 Aktuell debatt med anledning av det höga antalet dödsolyckor i arbetslivet

*Aktuell debatt med
anledning av det höga
antalet dödsolyckor i
arbetslivet*

Anf. 1 ALI ESBATI (V):

Fru talman! En utgångspunkt är att alla vuxna i vårt samhälle är hänvisade till att arbeta för sin försörjning. Därmed har villkoren på arbetet en fundamental betydelse för våra livsbetingelser. Det mest självklara är, eller borde i alla fall vara, att vi tillsammans ser till att arbetslivet inte innebär fara för att skadas eller i värsta fall dö.

I ett långt perspektiv har vi i Sverige lyckats få ned antalet arbetsolyckor med dödlig utgång. De senaste åren tycks det dock ha skett ett trendbrott, och det är någonting som regering och riksdag måste ta på största allvar. Det kan inte vara acceptabelt att människor dör till följd av sitt arbete.

Vi i Vänsterpartiet menar att den här utvecklingen har fått alldeles för liten plats på den politiska dagordningen. Regeringen men också övriga politiska partier har alla ett ansvar för att berätta hur man ser på döden på jobbet och vad man skulle vilja göra för att motverka den. Det är därför Vänsterpartiet har begärt dagens debatt.

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! När Edvin Nordmark stämplade in på järnverket i Luleå en tidig torsdagmorgon den 3 februari 1949 var det som en helt vanlig dag på jobbet. Men bara efter en timmes arbete förändrades allt. Ett fem ton tungt, hopfruset malmblock välte över Edvin. Döden var omedelbar. Edvin, min mans farfar, min svärfars far, var bara 40 år när han dog. Han lämnade efter sig fru och fyra barn varav den äldsta, min svärfar, bara var sju år gammal.

Ett dödsfall av det här slaget kan påverka en familj, en arbetsplats, en bygd i generationer framåt. Det är en tragedi av den allra svåraste graden, och därför måste samhället göra allt som står i dess makt för att förhindra att dödsolyckor sker. Ingenting annat än en nollvision kan gälla för dödsolyckor i arbetslivet.

Sedan Edvin dog i slutet av 1940-talet har antalet dödsfall i arbetslivet minskat från ca 500 dödsfall då till ca 50 om året under de senaste åren. Sverige tillhör i dag de länder som har den lägsta andelen dödsolyckor i arbetslivet. Det är en positiv utveckling som har möjliggjorts av en tydlig och ambitiös arbetsmiljöpolitik med tydliga krav på arbetsgivaren att prio-

ritera arbetsmiljö. Vi har tillsyn från både ansvariga myndigheter och fackliga organisationer. Det finns skyddsombud, och utbildningar har gett både arbetstagare och arbetsgivare bättre kunskaper om risker och hur man förebygger dem. Sist men inte minst handlar det givetvis om en stark samverkan mellan samhällets olika aktörer.

Under de senaste åren har vi dock sett tecken på en negativ utveckling med en ökning av antalet dödsolyckor. Under förra året förolyckades 58 personer på jobbet. Hittills i år har 40 personer omkommit. Det är fler än en i veckan som dör på jobbet i Sverige i dag.

Regeringen ser mycket allvarligt på det ökade antalet dödsfall i arbetet. Det är helt oacceptabelt att människor dör på jobbet. Ytterst är det alltid arbetsgivaren som har ansvar för arbetsmiljön på arbetsplatsen, men staten har också en väldigt viktig roll i detta arbete att prioritera insatser som främjar en god arbetsmiljöpolitik.

Under föregående år har regeringen därför satsat mycket resurser och ökat resurserna till arbetsmarknadspolitiken med mer än 100 miljoner kronor årligen. Det har inneburit att Arbetsmiljöverket har kunnat anställa mer än 100 nya arbetsmiljöinspektörer. I årets budget gör vi ytterligare en riktad satsning för att anställa fler inspektörer.

I regeringens arbetsmiljöstrategi 2016–2020 är nollvisionen mot dödsolyckor ett av de tre högst prioriterade områdena. Åtgärder har vidtagits av Arbetsmiljöverket inom arbetsmiljöstrategin, bland annat när det gäller att anställa fler inspektörer. Det handlar även om förstärkt tillsyn av företag som bryter mot arbetsmiljöregelverket för att få konkurrensfördelar, rapportering av händelser där utländsk arbetskraft har förolyckats eller allvarligt skadats och olycksförebyggande åtgärder för arbetstagare som arbetar på väg och vid väg.

Utöver detta har regeringen även tagit en del andra initiativ, bland annat ett initiativ där sex statsråd tillsammans tar ett stort ansvar för samtalet med de olika branscher där talen är som högst.

Jag är inte främmande för ytterligare åtgärder, och jag välkomnar den här debatten.

I detta anförande instämde Johan Andersson och Teres Lindberg (båda S).

Anf. 3 SAILA QUICKLUND (M):

Frau talman! Vi är i dag samlade till en debatt i ett väldigt viktigt och angeläget ämne, nämligen dödsolyckor på våra arbetsplatser – en fråga som jag har debatterat många gånger med regeringsföreträdare.

Den nollvision som regeringen tidigare har satt upp kring just dödsolyckor har misslyckats. Under förra året omkom 58 personer på grund av arbetsplatsolyckor. Ett enda dödsfall är självklart ett för mycket. På fyra år har 170 personer förolyckats. Det var alltså 170 personer som gick till jobbet på morgonen men som aldrig kom hem igen.

Under årets första månad, januari, hade redan nio personer omkommit. Vi såg då det högsta antalet dödsolyckor på tio år just för denna månad. Flest olyckor sker inom byggnads, transport, jord och skog.

Det är alltså fjärde året i rad som antalet dödsfall är så omfattande. Regeringen har gjort insatser, men dessa insatser har uppenbarligen inte haft effekt. Utvecklingen går åt fel håll.

Den mycket negativa dödsolycksstatistiken måste nu verkligen brytas. Tillsyn, information, kunskapsinhämtning, utbildning och inte minst en bättre samverkan mellan myndigheterna är sådant som måste förbättras.

Den viktigaste delen för att säkerställa en bra arbetsmiljö är ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete ute på arbetsplatserna. Arbetsmiljöverket, arbetstagare, arbetsgivare och staten har ett gemensamt ansvar i det här arbetet. Många arbetsgivare vill göra rätt, men de vet inte hur. En viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket. Det måste helt enkelt vara lätt att göra rätt.Handledning är därför en oerhört central och viktig del i arbetet.

Låt mig nu nämna några exempel på vad som har framkommit i debatten om dödsolyckor på våra arbetsplatser.

Svenska Dagbladet har i en granskning konstaterat att samarbetet mellan myndigheter inte fungerar smärtfritt, vilket är alarmerande.

Justitieombudsmannen har varit kritisk gällande en dödsolycka på LKAB i Norrbotten, som efter fyra år fortfarande inte var färdigutredd.

Polismyndigheten har i en rapport markerat att hanteringen av arbetsmiljöbrott är bristfällig.

Det är av stor vikt att det finns en helhetssyn där många olika parter samverkar. Det visar dessa uttalanden. Inte minst behövs också resurser till polis och åklagare.

Jag är klart medveten om att arbetsgivarna har en väldigt stor del i detta, liksom skyddsombud och fackliga organisationer. Men om det inte fungerar, som det uppenbarligen inte gör i dag, måste regeringen och inte minst arbetsmarknadsministern ta sitt ansvar. Vi talar om 170 personer som har förolyckats på våra arbetsplatser.

Anf. 4 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Först vill jag tacka Vänsterpartiet som väckt frågan, då den är väldigt viktig men också för att den berör mig personligen. Arbetsmiljöfrågor är en av anledningarna till att jag valde att engagera mig politiskt.

Fru talman! Skälet till att vi står här i dag är att bara i år har minst 40 personer mist livet på jobbet, vilket är helt oacceptabelt och visar på att någonting inte stämmer på den svenska arbetsmarknaden. Detta är ett underbetyg till oss alla i den här kammaren och visar på att vi måste ta ett rejält omtag kring hela arbetsmiljöpolitiken. Regeringens nya strategi har uppenbarligen inte haft önskad effekt trots väldigt goda intentioner.

Bygg och transport är två områden som sticker ut. Jag är inte förvånad, då jag själv har verkat i byggbranschen i 26 år och vid mer än ett tillfälle fått uppleva att arbetskamrater mist sitt liv av skäl som man hade kunnat undvika. Jag har själv känt stress av att inte hinna med och chansat och då utsatt både mig själv och andra för fara. Tyvärr ser man detta dagligen. Så länge ingenting händer görs inget, men det är när genvägarna blir vardag som olyckan oftast är framme.

Jag har varit med om att man minskar ned skyddsronder för att byggtiden är pressad. Jag skulle kunna stå här och föredra massvis med exempel på hur vardagen ser ut på framför allt svenska byggarbetsplatser.

Fru talman! Det hade varit enkelt att stå här och peka finger mot enskilda partier och vara anklagande, men jag tänker inte göra det. Detta är ett ämne där vi allihop vill nå samma mål men där lösningarna kanske ser lite annorlunda ut.

Det handlar om utökade resurser till Arbetsmiljöverket. Det handlar om att skapa möjligheter för fler löntagare att bli skyddsombud och renodla deras uppdrag så att det blir fullt fokus på arbetsmiljöarbetet. Det handlar om forskning och utveckling av arbetet gällande arbetsmiljörelaterade problem.

Men, fru talman, det handlar också om att skärpa kraven och införa en reglerad arbetskraftsinvandring, då många av dem som i dag drabbas av arbetsplatsolyckor i Sverige är utstationerad arbetskraft som ofta utnyttjas på ett cyniskt vis och uppvisar stora brister i kunskap om den svenska arbetsmiljölagstiftningen.

Vi behöver se hårdare straff och tydligare lagstiftning. Vi behöver se utökade preskriptionstider för arbetsmiljöbrott. Listan kan göras lång. Här är det dags att vi släpper gamla politiska skyggglappar och ser till helheten och de problem vi står inför i dag.

Enligt alla prognoser har vi sämre tider att vänta. En lågkonjunktur står för dörren. Då vet vi att priserna pressas och att pressen och stressen ökar, och då kommer också antalet olyckor att öka. Vi har verkligen mycket att ta tag i tillsammans.

Anf. 5 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Jag vill börja med och tacka Vänsterpartiet för att ni tog initiativ till den här debatten. Det är en viktig fråga men med få enkla svar.

Jag funderade länge på vad jag skulle kunna säga för att försöka lindra den smärta och förtvivlan som familjer till förolyckade i arbetslivet känner, för att kunna ge dem hopp och genom handlingskraft visa att deras nära och kära inte dött förgäves.

Resultatmänniska som jag är vill jag kunna ge tydliga svar på hur vi stoppar dessa dödsolyckor, som ingen vill se i ett modernt arbetsliv. För låt oss vara ärliga: Det finns nog ingen, varken i denna kammare eller någonstans i vårt samhälle, som *inte* vill att människor ska kunna komma hem från sitt jobb med livet i behåll.

Så jag började läsa, och läsa, och läsa lite till, i hopp om att hitta facit. Jag har lyssnat på de flesta anföranden i ämnet från denna talarstol från tidigare år i hopp om att finna the golden key. Jag tänkte för mig själv att det inte spelar någon roll från vilket parti förslaget kommer; stoppar det detta elände kommer jag att skriva under det – punkt!

Men snabbt insåg jag att det inte finns en golden key – inte ens för vänsterpartisterna, som sin vana trogna lyfter fram företagen som roten till allt ont, oavsett ämne.

Jag letade efter Socialdemokraternas lösning på frågan: en arbetsmiljöstrategi med en nollvision, och, när denna uppenbarligen inte fungerade, en granskning av den av Statskontoret, ett analysuppdrag till Arbetsmiljöverket och ett gemensamt utspel av sex statsråd som dyrt och heligt lovade att de skulle bekämpa dödsolyckorna.

Fru talman! Det finns ingen quick fix. Det är den enda slutsats man kan dra av allt detektivarbete de senaste veckorna. Hade det funnits en sådan hade långt smartare människor än jag lyckats knäcka koden för länge sedan.

Det innebär dock inte att vi ska kapitulera och tro att detta löser sig självt. För visst har den tekniska utvecklingen, nya arbetssätt med mera bidragit till att minska dödsolyckorna kraftigt de senaste årtiondena. Men det behöver uppenbarligen göras mer för att nå nollvisionen.

Arbetsmiljöfrågor angår oss alla – som anställda, som arbetsgivare, som samhällsmedborgare och som förtroendevalda, även om kännedomen och kunskapen om regelverket naturligtvis måste nå ut bredare.

Anf. 6 ALI ESBATI (V):

Fru talman! En arbetare klipper gräset på en golfbana, hamnar i en damm och får gräsklipparen över sig. En ung byggjobbare faller från ett tak i centrala Stockholm. På en anläggning i Göteborg faller en stolpe över en arbetare.

Detta är några exempel på dödsfall bara de senaste månaderna. Till och med under den korta tid som har gått sedan vår begäran om aktuell debatt bifölls har människor fått sätta livet till när de bara gått till sitt jobb en vanlig dag, nu senast på grund av att ett ställverk rasade över en arbetare i Vallentuna.

Jag tror faktiskt att det är svårt för vissa i politikens korridorer och byråkratins ombonade rum att på djupet förstå att det finns arbeten i Sverige där man varje dag riskerar att inte återvända helskinnad och att detta är någonting som påverkar arbetande människor och deras nära och kära.

Vänsterpartiet har återkommande presenterat politiska förslag på det här området. Och vi gör det fullt medvetna om att det inte finns någon mirakulös enstaka åtgärd som kan lösa alla problem utan att det behöver göras mycket på många områden.

Ett antal satsningar har vi lagt fram i vårt alternativa förslag till statsbudget. Arbetsmiljöverket, som har nämnts, behöver i dag resurser för att antalet inspektörer inte ska behöva bli färre utan tvärtom fler. Vi vill också skjuta till resurser till det oerhört viktiga arbete som skyddsombudens genomför. Då handlar det både om de lokala och de regionala skyddsombudens möjligheter till vidareutbildning, till exempel. Det skulle sammanlagt handla om 120 miljoner nästa år och 170 miljoner framöver. Det är en prioritering som vi gör i vår budgetmotion.

Men vi vet också att det inte bara är pengar det hänger på. Här är några ytterligare konkreta förslag från vår sida:

Tillsätt en statlig kriskommission! Det skulle behövas ett erkännande av frågans dignitet och ett bredare grepp om dessa händelser och denna utveckling.

Stärk rättsväsendets arbete med arbetsmiljöbrott! Där behövs det statlig styrning. Jag blev själv nyligen kontaktad av en mamma som för ett antal år sedan förlorat sitt barn när han var på sitt arbete. Hennes historia liknar tyvärr många andras, det vill säga upplevelsen av att rättsväsendets prioriteringar när det kommer till sådana här händelser lämnar mycket övrigt att önska. Vi ser ett akut behov av att fler poliser och utredare men också åklagare specialiserar sig på arbetsmiljöbrott så att de kan få en god undersökning och lösning.

Utöka de regionala skyddsombudens tillträdesrätt! I dag finns det företag som skriver på ett kollektivavtal men där det av olika skäl inte finns medlemmar i den fackliga organisation som bär avtalet. Då ska det finnas tillträdesrätt för regionala skyddsombud – det är ofta också just där som behoven är som störst.

Vår lista med konkreta förslag är mycket längre. Vi har presenterat dem i olika sammanhang, och tiden är knapp nu. Det jag hoppas är att regeringen ska ta till sig några av förslagen och se till att det här arbetet trappas upp, för det finns det verkligen behov av.

Anf. 7 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Att förhindra dödsolyckor i arbetet måste ha hög prioritet oavsett regering. Att en enda människa dör på grund av sitt arbete är oacceptabelt. Det är arbetsgivaren som ansvarar för att verksamheten drivs på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall förebyggs och att en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås. Arbetsmiljöverkets uppgift är att kontrollera att arbetsgivaren lever upp till kraven enligt arbetsmiljölagen.

Den rödgröna regeringen sjösatte en arbetsmiljöstrategi för 2016–2020, och där hade man en nollvision för arbetsrelaterade dödsolyckor. Regeringen ökade anslagen till Arbetsmiljöverket som anställde ett femtiotal nya inspektörer – det finns lite olika uppgifter, men jag har läst mig till i olika budgetar att det är ett femtiotal. Trots detta visar statistiken att antalet arbetsrelaterade dödsfall har ökat. De senaste fyra åren har kurvan vänt uppåt. Under 2016, 2017 och 2018 dog 37, 44 och 50 personer. Räknar man även värnpliktiga och andra som har omkommit är det ytterligare nästan 10 personer. Det är alltså en kraftig ökning, och strategin har uppenbarligen inte fungerat.

I mars gick regeringen ut med ett pressmeddelande om att sex ministrar gått samman för nollvisionen. Man skulle inte ha några fler dödsolyckor i arbetslivet. Man skulle bryta den negativa trenden, men vad det konkret skulle innebära framgick inte av pressmeddelandet. Frågan är vad regeringen gör konkret.

Uppenbarligen behöver regeringen hitta nya arbetsätt och inte som hittills tro att mer resurser till Arbetsmiljöverket löser det hela.

Vi vet att alla arbetsgivare ska ha en plan för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivaren ska ha tydliga instruktioner avseende säkerhet. Medarbetarna har också en skyldighet att följa säkerhetsföreskrifter. Men oftast är bristande ledarskap, individer som inte följer regler, dålig säkerhetskultur, brist på introduktion vid nyanställningar och stress med mera saker som vi behöver identifiera.

Vi måste öka motivationen hos både arbetsgivare och medarbetare att göra arbetsplatserna säkrare. Här har de ett särskilt ansvar för utstationerad arbetskraft som kanske inte kan språket och behöver instruktion på sitt eget språk.

De inspektioner som Arbetsmiljöverket gör når bara en bråkdel av alla arbetsplatser. De regionala skyddsombuden kompletterar Arbetsmiljöverket, men det behövs nya sätt att arbeta. Vi har haft en del olika förslag om arbetsmiljödeklarationer och annat som gör att vi kan gå vidare i det här arbetet.

Frågan är: Vad gör regeringen för att pröva nya metoder?

Anf. 8 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag vill först vända mig till Vänsterpartiet och tacka för att ni initierade den här debatten!

Vi må alla här inne ha olika uppfattningar om vilka reformer som behöver komma till stånd, men vi kan alla enas om att ingen ska dö på en arbetsplats i Sverige.

Det är många som har pekat på problembilden, och jag tänker också sälla mig till dem. År 2018 var det 58 personer på svenska arbetsplatser som aldrig kom hem. 94 procent av dem var män. Hade siffrorna varit de omvända skulle vi ha talat om ett jämställdhetsproblem. Det gör vi inte i dag, och det tror jag att vi ska fundera på. Jag som kvinna i ett akademiker-yrke känner ett extra ansvar inför de här siffrorna – ett extra ansvar att förstå de branscher som ligger ganska långt från mig och det jag gör och att förstå varför människor förolyckas just där.

Fru talman! Jag vill använda mitt första inlägg till att beskriva ett av de förslag som Liberalerna har för att öka säkerheten på jobbet. Liksom många andra här inne ser vi att Arbetsmiljöverket har en nyckelroll. Vi vill uppmuntra och underlätta för arbetstagare att anmäla missförhållanden till just Arbetsmiljöverket.

Hälften av dem som förolyckades arbetade antingen inom bygg eller transport, men det finns stora skillnader i hur man anmälde till Arbetsmiljöverket. 108 tips togs emot från anställda inom transportbranschen mellan januari och augusti 2019. Inom byggbranschen rapporterades mångdubbelt fler anmälningar.

I Riksrevisionens granskning från 2016, *En god arbetsmiljö för alla*, framkommer att just tips och anmälningar skulle kunna användas i betydligt högre grad för att upptäcka arbetsplatser med bristfällig arbetsmiljö. Just tips har fördelen att det handlar om aktuella problem som det därför ofta är angeläget att man agerar på.

Liberalerna anser också att Arbetsmiljöverkets arbete och rutiner behöver ändras för att myndigheten i större utsträckning ska fokusera sina insatser på arbetsplatser som enligt statistik och forskning är överrepresenterade inom platsolyckor och arbetsmiljöbrott. Då behöver just den statistiken förbättras på myndigheten.

Det är inte *ett* förslag som ska komma på plats utan ett antal förslag för att inga fler ska behöva gå till arbetet och sedan aldrig komma hem.

Anf. 9 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Förra året förolyckades 58 personer på sina arbetsplatser. Det är fler än de senaste åren. Vi ser en ökande trend. I år ligger siffran, så här långt, på 40 personer. Det 40:e fallet inträffade så sent som i tisdags då en man träffades av ett ställverk som föll.

På Arbetsmiljöverkets hemsida finns detaljerad statistik över dödsolyckor i arbetet. De mest utsatta branscherna är byggsektorn, transport och de areella näringarna. Transportsektorn är särskilt värd att nämna eftersom dödsolyckorna är fler där sett till antalet anställda.

Drygt 90 procent av dem som dör är män. Den största ökningen sker bland unga män. Statistiken ger oss kunskaper. Vi ser trender och tendenser. Men statistiken är kall och hård. Bakom varje siffra finns en människa som gick till jobbet och aldrig kom hem. Och varje dödfall är ett för mycket.

Därför höjde regeringen under förra mandatperioden ambitionsnivån i arbetsmiljöpolitiken. Bland annat infördes en nollvision mot dödsolyckor, och det togs ett särskilt grepp om den psykosociala arbetsmiljön. Pengar tillfördes, och resurserna till Arbetsmiljöverket ökade med över 100 miljoner kronor. Det räckte till ungefär 150 nya arbetsmiljöinspektörer som kan utföra fler inspektioner på arbetsplatserna för att få bort de farliga miljöerna och de farliga momenten.

Sedan den nya regeringen tillträdde i januari i år har ytterligare steg tagits inom den antagna strategin. Men, fru talman, arbetet behöver självklart fortsätta.

Det är bra, tycker jag, att riksdagen nu får möjlighet att diskutera den här viktiga frågan. Jag vill därför avsluta mitt första anförande och den första rundan här i debatten med att tacka Vänsterpartiet för initiativet till den här aktuella debatten.

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Fru talman! Ingen ska behöva dö på sitt arbete. Det är vi helt överens om i den här kammaren.

I mitt tidigare anförande presenterade jag ett antal initiativ och åtgärder som regeringen har vidtagit för att minska antalet dödsolyckor i arbetslivet. I början av hösten tog vi också beslut om att höja företagsboten, från dagens 10 miljoner kronor till 500 miljoner kronor. Det innebär en kraftig skärpning av straffen för större företag som gör sig skyldiga till särskilt klandervärd brottslighet, exempelvis eftersatt kontroll som leder till allvarliga arbetsplatsolyckor eller dödsfall.

Vi behöver också säkerställa att alla de 100 000 skyddsombud som finns runt om på våra arbetsplatser har goda förutsättningar att utöva sitt viktiga uppdrag. Det är helt avgörande.

Jag vill även se en utökad tillträdesrätt för de regionala skyddsombuden. Jag kan hänvisa till stora och viktiga fackföreningar på svensk arbetsmarknad. IF Metalls ordförande Marie Nilsson efterfrågar detta, och Byggnads ordförande Johan Lindholm menar att det är viktiga åtgärder.

Det statsrådsinitiativ som sex statsråd har tagit handlar inte om att sitta och fika, vilket det nästan kan låta som när man lyssnar på debatten. Det handlar om att ta ansvar för en god dialog med de branscher där dödsolyckorna är flest. Det som har framkommit vid den här typen av möten är att det inte finns någon quick fix, precis som Alireza Akhondi sa. Det vi behöver jobba med och som branscherna också pekar på är säkerhetskulturen och hur viktig den är. Om två veckor invigs till exempel byggbranschens säkerhetspark utanför Sigtuna. Det är en viktig satsning från branschen för att utbilda och arbeta med den gemensamma säkerhetskulturen.

Det är ett långsiktigt, viktigt arbete som vi tillsammans behöver åstadkomma resultat kring. Jag kan meddela att regeringen kommer att fortsätta ha en mycket ambitiös arbetsmiljöpolitik. Jag välkomnar också och lyssnar in alla konkreta och goda förslag som finns i den här kammaren för hur vi ytterligare kan stärka åtgärderna mot dödsolyckor i arbetslivet.

Anf. 11 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Jag citerar arbetsmarknadsminister Ylva Johansson i samband med invigningen för Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Mynak: ”Myndigheten för arbetsmiljökunskap kommer att bli ett nav för den kun-

skap som ska ligga till grund för hur vi förbättrar den svenska arbetsmiljön." Så blev det inte. I dag finns det stora arbetsmiljöproblem på myndigheten. Ministern uppger fortsatt att Arbetsmarknadsdepartementet följer arbetet noga och att hon ser allvarligt på situationen för myndigheten. Det gör jag med.

Skattebetalarnas pengar går alltså i dagsläget till konsulter som ska utbilda generaldirektör och personal, alltså arbetsmiljöexperter, i just arbetsmiljö. Är det här rätt uppfattat? Då vill jag verkligen veta hur arbetet med den utbildningen går. Det förtjänar skattebetalarna också att få höra. Och vad kostar det? Det här skadar verkligen förtroendet för regeringens arbetsmiljöarbete.

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Vi har haft en interpellationsdebatt om Mynak. Det är en myndighet som är mycket viktig, och vi bygger upp den verksamheten nu.

Det blir lite ihåligt när Moderaternas företrädare kliver in i diskussionen om den här frågan. Det ni gjorde, Saila Quicklund, när ni satt i regeringsställning var att kraftigt minska resurserna till arbetsmarknadspolitiken.

Ni röstade också nej till vår arbetsmiljöstrategi. Varför gjorde ni det, om det nu är så viktigt för er?

Anf. 13 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Hur kan regeringen satsa 40 miljoner kronor årligen i en myndighet som uppenbarligen inte tar sin uppgift på allvar? Det är en myndighet som inte kan leverera, där anställda säger upp sig på grund av den dåliga arbetsmiljön och vars samarbetspartner är kritiska och avslutar sina uppdrag? Det är skattebetalarnas pengar vi talar om. Vi talar om en expertmyndighet i arbetsmiljöfrågor.

Var går regeringens smärtgräns? Finns det någon tidsgräns?

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Vi håller som sagt på och bygger upp en viktig myndighet, Myndigheten för arbetsmiljökunskap.

Det blir lite ihåligt när Moderaterna fokuserar på den frågan samtidigt som man har skurit kraftigt i resurserna till arbetsmiljöpolitiken och röstat nej till arbetsmiljöstrategin. Jag har inte förstått vad i arbetsmiljöstrategin som Moderaterna tycker är problemet.

Jag skulle snarare önska konstruktiva förslag för hur vi ska minska antalet dödsolyckor.

Anf. 15 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för att du deltar i debatten!

Det är bra att ni vill höja företagsboten ganska rejält. Men då krävs det också att det finns en förövare att bötfälla. Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Varför röstade ni nej till utökade preskriptionstider för arbetsmiljöbrott? Det är en fråga som även LO driver.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:
Fru talman! Jag vet inte.

Anf. 17 MAGNUS PERSSON (SD) replik:
Fru talman! Om hon inte kan svara på den första frågan faller min följdfråga. Därför stryker jag den.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:
Fru talman! Det är min första allmänna debatt. Jag är ny på posten. Jag tar gärna reda på det och återkommer med svar.

Anf. 19 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Under förra mandatperioden var Vänsterpartiet och regeringen överens om att ge ordentligt med mer resurser till Arbetsmiljöverket, att initiera flera uppdrag som nu har gett oss viktig, ny kunskap om situationen, att upprätta en myndighet för arbetsmiljökunskap med mera.

Jag ska inte säga att initiativen på området har tagit slut efter valet. Vi har hört här att bra saker görs och har gjorts. Men jag menar att takten och engagemanget har förändrats. Det är till exempel bekymmersamt att Arbetsmiljöverket signalerar att de behöver dra ned på antalet inspektörer i stället för att öka.

Jag vill veta om regeringen är beredd att skjuta till mer resurser till Arbetsmiljöverket eller till skyddsombudens vidareutbildning. Kan man få veta någon tid vad gäller lagförslaget om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud? Eller är det på det sättet att de här frågorna inte lilar särskilt bra med andan i 73-punktsprogrammet, som styr regeringens arbete?

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! I budgeten för nästa år ökar vi resurserna till Arbetsmiljöverket. Jag har själv varit med på inspektioner tillsammans med Arbetsmiljöverkets tjänstemän och sett hur viktig verksamheten är. Antalet inspektioner har också ökat under det här året, vilket är viktigt. Det är klart att det leder till resultat.

När det gäller en tidsplan för utökad tillträdesrätt för de regionala skyddsombuden ber jag att få återkomma.

Anf. 21 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot att ministern återkommer angående de regionala skyddsombuden. Det är en viktig fråga. Det har tidigare sagts att det ska ske saker där, men det har inte hänt.

När det gäller Arbetsmiljöverket vill jag understryka att skälet till att det har kunnat göras fler inspektioner är att tidigare budgetar har gett mer resurser till Arbetsmiljöverket. Nu signalerar Arbetsmiljöverket att budgetposten i budgeten för 2020 inte kommer att räcka till att upprätthålla antalet inspektioner. Det var det min fråga handlade om.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Vi ökar som sagt resurserna till Arbetsmiljöverket. De här inspektionerna är avgörande. Det arbetet tillsammans med inte minst skyddsombudens viktiga roll ute på arbetsplatserna, de regionala skydds-

ombuden och möjligheten att få utökad tillträdesrätt är viktiga verktyg för att åstadkomma resultat när det gäller att minska både antalet arbetsplatsolyckor och dödsfall.

Anf. 23 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! När det gäller resurserna till Arbetsmiljöverket kan vi konstatera att dödsolyckorna inte har minskat när vi har tillsatt mer resurser. Det ser vi i och med den regering vi nu har. Under Alliansens tid minskade dödsolyckorna, och vi gjorde mycket på den tiden.

Jag vill ställa en fråga. Kristdemokraterna har haft ett förslag om arbetsmiljödeklarationer. Oavsett om man tillsätter ytterligare 100 miljoner eller inte kan vi inte vara ute på alla arbetsplatser. Men en deklARATION som arbetsgivarna får skicka in om att de har regler för introduktion, säkerhetsföreskrifter på plats och så vidare vore ett sätt att få alla att tala om att de har sådant på plats. Jag undrar hur statsrådet ser på detta förslag.

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Jag sätter mig gärna in i olika förslag som har kommit. Jag känner inte till detaljerna kring ert förslag. Men jag har nog en mer optimistisk syn på att man kan se till att finnas på alla arbetsplatser runt om i Sverige – inte alla för det förändras väldigt snabbt men på betydligt många fler. Betänk att vi i dag ungefär 100 000 skyddsombud inom LO-, TCO- och Sacoförbunden.

Jag tror att det är väldigt viktigt att rekrytera skyddsombud och säkerställa att de får goda förutsättningar att utöva sitt viktiga uppdrag på arbetsplatserna. Det är också viktigt att kunna rekrytera fler skyddsombud och se till att, som regeringen vill, utöka tillträdesrätten för de regionala skyddsombuden. I dag är de drygt 1 700 och täcker ungefär en halv miljon arbetsplatser. Det är såklart oerhört viktigt att det finns människor ute på arbetsplatserna som kan jobba konkret med dessa frågor. De som kan det bäst är de som arbetar på arbetsplatsen, facken och arbetsgivarna.

Anf. 25 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Mer resurser är säkert bra i vissa situationer, som när man har ett specifikt uppdrag till en myndighet. Men jag tror ändå inte att det löser denna problematik. Arbetsmiljöverket har till och med självt sagt i arbetsmarknadsutskottet att 100 miljoner nästan är en droppe i havet för att man ska kunna besöka alla arbetsplatser.

Skyddsombud och Arbetsmiljöverket har ett viktigt uppdrag att skapa regelverk och liknande samt följa upp dem, men jag tror att mer behövs för att man ska komma åt detta.

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att det arbetsplatsnära arbetet är väldigt viktigt. Vi måste se till att säkerställa en utökad tillträdesrätt för de regionala skyddsombuden. Jag hoppas att också Désirée Pethrus är med regeringen i denna fråga. Att man finns ute på arbetsplatser och ser till att det finns en god säkerhet är oerhört viktigt även i denna fråga.

Prot. 2019/20:26

25 oktober

*Aktuell debatt med
anledning av det höga
antalet dödsolyckor i
arbetslivet*

Prot. 2019/20:26
25 oktober

*Aktuell debatt med
anledning av det höga
antalet dödsolyckor i
arbetslivet*

Anf. 27 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag väljer att ge svar på en del av arbetsmarknadsministerens påståenden i hennes förra anförande.

Mellan 2006 och 2013, när Alliansen styrde, minskade antalet dödsfall per miljard arbetad timme med 56 procent, enligt riksdagens utredningstjänst, RUT. Det var en rejäl minskning. Alliansregeringen införde ett helt nytt sanktionssystem för när brister uppdragas. Ansvaret blev betydligt tydligare, och många fler än tidigare kunde fällas. Även Arbetsmiljöverket blev effektivare med att arbeta förebyggande, utöva tillsyn och informera. Antalet inspektioner per inspektör blev betydligt fler, vilket var positivt. I och med att antalet dödsolyckor inte minskat torde vi kunna vara överens om att mängden pengar inte alltid är det som gör skillnad.

En arbetsmiljöstrategi och en nollvision kan inte bara vara ett uttalande, utan det måste också finnas ett innehåll. Det kan handla om tillräckliga resurser och inte minst polis och åklagare. Ledning, styrning och uppföljning behövs, för annars blir detta verkningslöst.

Vi kan också konstatera att det finns stora brister i samverkan mellan myndigheter. Exempelvis är resurserna för polisen för små. Dödsolyckorna prioriteras inte tillräckligt högt. Handläggningstiderna är långa, och preskriptionstiden är för kort. Listan är lång.

Nu krävs omedelbara insatser. De befintliga är inte tillräckliga, och läget är mycket allvarligt. Min fråga till statsrådet och regeringen är: När kommer regeringen med kraftfulla insatser som kan förbättra situationen?

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Det enda som Moderaterna och Saila Quicklund egentligen föreslår handlar om att förenkla regelverk. Men varför röstade ni nej till nollvisionen och arbetsmiljöstrategin? Vad var fel i den? Hur ska vi kunna säkerställa att vi riktar rätt insatser om vi fortsätter att skära i de resurser som satsas på arbetsmiljöarbetet?

Anf. 29 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande handlar det om att man måste fylla en arbetsmiljöstrategi eller nollvision med innehåll när man skapar den. Detta är inte bara något man kan säga. Det är här den stora bristen finns i dag.

Man uppger att det inte finns någon ledning, styrning eller uppföljning. Polisresurserna är för små. Man ser inte helheten. I dag tittar regeringen bara på Arbetsmiljöverket och dess gruppering, men inte på helheten med polis och åklagare. De är direkt nödvändiga för att vi ska kunna få bättre förutsättningar.

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Moderaterna skär ned på resurserna till arbetsmarknadspolitiken. De röstade nej till arbetsmiljöstrategin och en nollvision. De kritiserar även regeringen väldigt hårt för de olika insatser som görs. Samtidigt har de inga egna förslag eller insatser för att komma till rätta med de problem vi möter.

Anf. 31 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Mellan 2006 och 2013, när Alliansen styrde, sjönk antalet dödsfall med 56 procent. Det var under en tid då Alliansen inledningsvis inte hade samma medel till Arbetsmiljöverket. Verket arbetade dock mycket effektivare med fler inspektioner, bättre informationshantering, utbildning och så vidare.

Pengar är inte alltid lösningen. Det handlar om ledning, styrning och samverkan mellan myndigheterna. Detta uttrycks otroligt tydligt från samarbetspartner.

Anf. 32 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Under alliansåren, som nämndes, lade regeringen ned det världsledande Arbetslivsinstitutet och halverade anslagen till Arbetsmiljöverket. Nu fortsätter denna trend. Den kanske är lite mjukare. Nu vill man lägga ned den nya myndigheten för arbetsmiljökunskap och skära ned 8 miljoner på Arbetsmiljöverket.

Vad har Moderaterna egentligen emot forskning, kunskap och expertis när det gäller arbetare och arbetares villkor?

Anf. 33 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Jag ställer en fråga direkt tillbaka till Vänsterpartiet. Hur kan Vänsterpartiet satsa 40 miljoner kronor på en dysfunktionell myndighet? Arbetstagarna där har så dålig arbetsmiljö att de väljer att sluta. Samarbetspartnern Sveriges Företagshälsor uttrycker en stor kritik mot myndigheten.

Varför prioriterar Vänsterpartiet denna satsning?

Anf. 34 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det här var inget svar, men var på sitt sätt väldigt talande. Jag noterar att Moderaterna framöver kanske vill lägga ned alla myndigheter där eventuella arbetsmiljöproblem förekommer. Det ska bli intressant att följa upp detta ställningstagande.

Det förklarar dock inte varför man hela tiden och hela vägen har varit emot alla myndigheter och alla satsningar på arbetstagare samt kunskaper och forskning om dem. Det förklarar heller inte varför man vill skära ned 8 miljoner på Arbetsmiljöverket.

Anf. 35 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Det är inte så att vi tar bort de här resurserna, även om vi skulle lägga ned myndigheten. Myndigheten är inte lösningen. Det handlar om verkkningsfulla reformer som ger effekt på arbetsmiljöarbetet. Resurserna går över till Arbetsmiljöverket, som kan utföra detta.

Jag ställer fortfarande frågan tillbaka: Hur kan Vänsterpartiet satsa 40 miljoner på en verksamhet som i dag inte levererar över huvud taget? Det handlar om prioriteringar. Det handlar om att få effekt för de pengar som vi ger och som ska förhindra dödsfall på våra arbetsplatser.

Anf. 36 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag hade förberett mitt andra anförande, men efter att ha lyssnat på debatten rev jag manuset. Jag har hört många kloka förslag. Som

jag sa i mitt första anförande tycker jag att detta är en så pass viktig fråga att jag inte tänker peka finger åt något enskilt parti över huvud taget i den här debatten. Vi har mycket gemensamt, även om vi har olika ingångar i dessa frågor. Jag kan faktiskt ställa mig bakom Ali Esbatis och Vänsterns förslag – vi kanske ska tillsätta en kommission för att verkligen gå till botten med detta.

Jag har inget mer att tillföra i debatten för tillfället. Jag tycker att det har kommit många kloka förslag.

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Först vill jag återkomma till en fråga som Magnus Persson ställde tidigare men som jag då inte kunde svara på. Jag vill inte utesluta initiativ på det här området när det gäller preskriptionstiden, men jag behöver nog prata med min kollega justitieminister Morgan Johansson om detta.

Sedan vill jag ställa en fråga till Sverigedemokraternas företrädare. Ni vill ta bort de regionala skyddsombuden och avskaffa de fackligt utsedda skyddsombuden på våra arbetsplatser. Hur skulle det bidra till att minska antalet dödsolyckor i arbetslivet?

Anf. 38 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har ett ganska enkelt svar på den frågan. Vi vill inte ta väck några skyddsombud över huvud taget. Vi vill att de regionala skyddsombuden ska ligga under Arbetsmiljöverket i stället för under fackföreningarna.

Detta påstående om att vi vill ta väck skyddsombud har nu gått ganska långt. Det vill vi absolut inte göra. Vi vill i stället öka möjligheterna för att fler ska kunna bli skyddsombud på lokal nivå. Vi vill också göra skyddsarbetet effektivare. Det är det som det handlar om. Det finns inte skrivet någonstans att vi vill ta väck några skyddsombud över huvud taget. Det är en ren lögn som kommer från Socialdemokraterna.

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Det jag har förstått är att Sverigedemokraterna vill ta bort rätten för fackföreningar att utse skyddsombud. Då undrar jag vad det innebär för en sjuksköterska, en byggnadsarbetare eller en metallarbetare som i dag vid sin sida har ett skyddsombud som är utsett enligt den svenska modellen och som är företrädare för honom eller henne. Hur skulle detta bidra till en bättre arbetsmiljö eller till att minska antalet dödsolyckor i arbetslivet?

Anf. 40 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Nu hör jag ännu en gång att arbetsmarknadsministern är felinformerad av den socialdemokratiska lögnfabriken. Vi vill ta väck den fackliga *företrädesrätten*. Vill arbetsplatsen att facket ska utse skyddsombudet – fine! Vill man på arbetsplatsen utse sitt lokala skyddsombud själv ska man ha rätt att göra det; facket ska inte ha företrädesrätt. Det är vårt förslag. Allt annat är bara rent hittepå.

Anf. 41 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Magnus Persson och Sverigedemokraterna kommer inte undan genom att hävda att det finns någon lögnfabrik. Det är deras förslag om skyddsombuden som vi diskuterar. Det som Sverigedemokraterna har föreslagit är att man ska frångå den svenska modellen för att utse skyddsombud. Modellen bygger på att det är arbetstagarorganisationer som har den bästa möjligheten att göra detta arbete, som är så oerhört viktigt. Varför vill ni dra undan benen för den modellen?

Anf. 42 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår Ali Esbatis skäl – de är ideologiska. Men till skillnad från honom vill vi att alla svenska löntagare ska ha chansen att bli skyddsombud. Vi kan i regeringens egen budget se att vi har en organisationsgrad som enligt siffror från 2018 ligger på 59 procent bland vanliga arbetare. Menar då Ali Esbati, med sitt sätt att se på frågan, att övriga 41 procent inte ska få bli skyddsombud? Vi anser att alla svenska löntagare ska ha rätt att jobba med dessa viktiga frågor. Det är grunden i förslaget.

Anf. 43 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Detta är ett märkligt sätt att beskriva det faktum att Sverigedemokraterna utför beställningsverk åt Svenskt Näringsliv, som har långtgående förslag på hur man ska radera det svenska systemet med skyddsombud. Den framgångsrika svenska modellen bygger på att arbetsgivare och arbetstagarorganisationer genom sina organisationer har en avgörande roll, eftersom de vet bäst hur det funkar på arbetsplatserna när viktigt jobb ska göras på arbetsmiljöområdet. Allt ska inte bara vara arbetsgivare och myndigheter. Det vill ni frångå.

Anf. 44 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Så är det absolut inte. Det handlar i grund och botten om att vi vill göra alla svenska löntagare delaktiga i arbetsmiljöarbetet. Det vill inte Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. De vill låsa in detta och via fackföreningar ha makten över de svenska arbetsplatserna.

Detta är en ideologisk fråga mellan mig och Ali Esbati. Jag förstår hur han tänker och resonerar. För oss inom Sverigedemokraterna handlar det om att göra alla delaktiga. Det är grunden i hela detta förslag. Det handlar inte om att företagarna ska ha mer makt eller någonting sådant, utan det handlar om att göra ännu fler delaktiga i arbetet. Detta sätter sig Vänstern emot, vilket jag bara kan beklaga.

Anf. 45 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Arbetsmiljöfrågor existerar inte utan arbeten och arbetsgivare. Det är därför naturligt att diskussionen om hur arbetsmiljöfrågorna kan utvecklas börjar just hos arbetsgivarna.

Men samtidigt kan vi konstatera att det finns en besvikelse hos många företag när det gäller politikernas och myndigheternas förståelse för företagets villkor. Detta blir extra tydligt när det kommer till Arbetsmiljöverket och dess brist på fokus på att stödja och informera företagen vad gäller regelverk inom arbetsmiljöområdet. Här finns det en enorm utvecklingspoten-

tial. Fler än fyra av tio företag anser att det är ganska eller mycket svårt att förstå regelverket på detta område.

Fru talman! Vi har i grunden en bra ordning, där Arbetsmiljöverket inspekterar och informerar och fackförbundens skyddsombud övervakar och rapporterar. Vi har också Mynak, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, vars uppgift är att sammanställa och sprida den senaste forskningen inom området, även om det fungerar lite sisådär just nu. Kraven på säkerhet är numera höga. Men fortfarande är det långt ifrån tillräckligt – det står alldeles tydligt.

Fru talman! Forskningen visar att det går att minska den arbetsrelaterade dödligheten genom förebyggande åtgärder på arbetsplatsen och tillämpning av ny kunskap som minskar förekomsten av stress och skiftarbete.

För att minska antalet arbetsrelaterade sjukdomar och skador är det dock helt avgörande att ha ett fungerande och systematiskt lokalt arbetsmiljöarbete och en god säkerhetskultur som inkluderar alla på arbetsplatsen. Arbetsgivaren har naturligtvis det yttersta ansvaret för arbetsmiljön, men det utesluter inte att alla som finns på arbetsplatsen har ett ansvar att bidra till en god arbetsmiljö. Det kan till exempel handla om att följa de instruktioner och säkerhetsrutiner som finns om att använda skyddsutrustning.

Vi måste minska risker i varje arbetsmoment. Vi måste analysera och diskutera beteenden och attityder. Arbetsgivaren har ett ansvar för att skapa en kultur där det är okej att säga ifrån när det finns risk för olycka eller sjukdom. Det är avgörande med en miljö där man är rädd om varandra och vågar diskutera både risker och hur man förebygger ohälsa.

Anf. 46 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Vårt samhällssystem vilar på principen om alla människors lika värde. Men vi vet alla att detta i praktiken ofta sätts på undantag. På arbetsmarknaden ser vi det inte minst när det gäller risken för att brytas ned, slitas ut, skadas eller dö.

Den här debatten har haft fokus på de plötsliga dödsfallen på jobbet, men vi ska komma ihåg att det därutöver är mångdubbelt fler som dör en för tidig död som en följd av sitt arbete. I en nyligen gjord studie av tre Umeåforskare beräknas antalet personer som dör till följd av arbetsrelaterad stress som orsakar stroke och hjärtsjukdom till 770 om året. Man måste förstå att de generella villkoren inom olika branscher är avgörande för människors liv och hälsa i det här landet och det i en skala som är dramatiskt mycket större än vad som diskuteras i medier och i våra politiska församlingar.

Att ta de här frågorna på allvar handlar därför om att se ojämlikheten och otryggheten på arbetsmarknaden som ett problem och att kämpa för att ändra de förhållandena. Från högerhåll har man traditionellt inte varit så upptagen av de sakerna. Det vet vi. Nu ser vi en S-ledd regering som samarbetar med alltmer arbetarfientliga partier. Det ger skäl till oro.

Från Vänsterpartiets sida kommer vi att fortsätta att driva frågor som är grundläggande för ett tryggare arbetsliv. Det handlar om arbetsrätten som behöver stärkas och inte urholkas. Det handlar om regler för upphandling, där arbetsmiljöarbetet i dag skadas när man har entreprenader i flera led.

Det handlar om att stoppa missbruk av subventionerade anställningar. Det handlar om att utländska företag ska ha anmälningsskyldighet från dag ett för utstationerad arbetskraft. Vi vet att det är en utsatt grupp. Det handlar om behovet av en branschkunlig företagshälsovård som omfattar alla arbetstagare.

Vi är redo för samtal och för att förhandla om de här frågorna om viljan och engagemanget skulle finnas på andra håll.

Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Nyligen kunde vi se ett inslag i SVT om Lucas Almvall, 24 år, som omkom på sin praktikplats. Han hade inte fått tillräcklig handledning och instruktion i arbetet som truckförare, och han omkom på sitt arbete. Man förstår den förtvivlan som hans mamma uttrycker. Det här borde inte få hända.

En 20-årig man kläms till döds på ett betongföretag i Skåne. En byggnadsarbetare föll från åttonde våningen på en byggarbetsplats i Solna. Det är något av vad vi har kunnat läsa om i medierna den senaste tiden. Det här årets statistik ser inte bra ut.

Regeringen måste nu göra mer för att förebygga dödsolyckorna. Vi kristdemokrater har föreslagit, som jag nämnde här tidigare, en form av arbetsmiljödeklarationer som arbetsgivare ska fylla i för att redovisa att man har följt det mest elementära i lagstiftningen om det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Regeringen har nu en ny myndighet, Mynak, som ett nationellt kunskapscentrum för arbetsmiljöfrågor. Den verkar ha fått en väldigt dålig start om man läser i medierna, men kanske kan den hjälpa till med forskning på området.

Fru talman! En sak kan man ändå konstatera. Mer resurser har inte löst frågan om att minska antalet dödsolyckor på arbetsplatserna. Arbetsmiljöverket hade begärt 10 miljoner mer än vad det har fått av regeringen. Det visar på att regeringen nog inte heller tror att mer resurser alltid löser frågan.

Vi ska ha skyddsombud, vi ska ha arbetsmiljöverk, och vi ska försöka att göra det vi kan. Men jag tror att regeringen måste hitta nya sätt att arbeta. Som min moderata kollega sa här tidigare minskade antalet olyckor under Alliansens tid. Det är någonting som jag tror handlar om ledarskap och att faktiskt bry sig om alla människor som omkommer i arbetet.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Vi delar uppenbart engagemanget när det gäller arbetsmiljöfrågorna även om vi kan ha lite olika förslag och ingångar om hur man kan komma till rätta med de problem som vi möter på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja ställa frågan till Désirée Pethrus: Är du beredd att ställa upp bakom regeringens förslag att stärka tillträdesrätten för de regionala skyddsombuden? Det är en så viktig fråga för alla de arbetsplatser och människor som jobbar på arbetsplatser där skyddsorganisationen i dag är bristfällig.

Anf. 49 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för frågan!

Vi har skrivit i vår motion att vi tycker att de regionala skyddsombuden egentligen först behöver utvärderas för att se vilken funktion de har och vilken betydelse de har. Men vi har inte ställt oss helt negativa till den utvecklingen. Vi tror att de har en viktig uppgift. Men det kanske inte ändå är lösningen, tyvärr, på situationen med dödsolyckorna.

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Vi har i dag drygt 1 700 regionala skyddsombud som ska täcka ungefär en halv miljon arbetsplatser. Det är väldigt viktigt att det blir en utökad tillträdesrätt. Vi har nu i väldigt god ton pratat om att försöka bejaka varandras förslag. Det är upp till bevis sedan till våren när jag lägger fram förslaget att stärka tillträdesrätten för de regionala skyddsombuden. Jag hoppas att Kristdemokraterna stöder det förslaget.

Anf. 51 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Många har redan nämnt skyddsombudens roll. Låt mig även stanna vid dem från Liberalernas sida.

Skyddsombuden fyller en viktig funktion på svenska arbetsplatser. De finns på företag med minst fem anställda och tillsätts av den lokala fackliga organisationen. Finns det inte någon sådan lokal facklig organisation tillsätts de av arbetstagarerna. Tyvärr vet få arbetstagare om den möjligheten.

Mycket har hänt på den svenska arbetsmarknaden sedan lagen kom på plats på 70-talet. Andelen fackanslutna har minskat. Företag och arbetsplatser ser annorlunda ut i dag. Vi har inte lika många stora företag utan fler små företag med färre än fem anställda. Arbetsmiljöutmaningarna ser också annorlunda ut. Psykisk ohälsa är betydligt vanligare i dag.

Fru talman! Liberalerna vill därför se över arbetsmiljölagen som styr skyddsombudens uppdrag. Det innebär bland annat att vi vill att huvudregeln för de lokala skyddsombuden inte längre bör vara att de ska tillsättas av den lokala arbetstagarorganisationen utan som regel av arbetstagarerna. Ifall skyddsombuden är medlemmar i facket är det positivt. Men det är på arbetsplatser utan kollektivavtal och fackanslutna som behovet av förbättrad arbetsmiljö kanske är som störst.

Liberalerna vill verka för att stärka rättigheter för anställda på de allra mest otrygga arbetsplatser varför vi också måste öka insatserna för anställda på företag utan kollektivavtal.

Anf. 52 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det var bra för kunskapsnivån i den allmänna debatten att notera att Liberalerna har samma förslag som Sverigedemokraterna när det gäller skyddsombuden och att det har uppmärksammats väldigt lite. Det tycker jag är väldigt synd i sak. Skyddsombuden är väldigt viktiga, och den svenska modellen för det är väldigt viktig. Maria Nilsson nämnde att de regionala skyddsombuden ska ha en viktig roll. Men ni vill också ersätta dem med vad ni kallar för en ny och mer ändamålsenligt utformad funktion. Vad är det?

Anf. 53 MARIA NILSSON (L) replik:
Fru talman! Tack, Ali Esbati, för frågan!

Jag vill inledningsvis säga att jag är totalt ointresserad av om Sverigedemokraterna har samma förslag eller om vi har samma förslag som Sverigedemokraterna. Vi lägger fram våra förslag separat som Liberalerna.

Jag övergår till frågan om de regionala skyddsombuden. Jag tror att jag svarade på den frågan. Vi vill att skyddsombuden inte längre ska tillsättas av lokala arbetstagarorganisationer som huvudregel utan av arbetstagarerna. Ifall skyddsombudet är medlem i facket är det positivt.

Anf. 54 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag menade bara att det är Sverigedemokraternas version av förslaget som har uppmärksammats mest. Jag tror att både Sverigedemokraternas och Liberalernas förslag ursprungligen kommer från Svenskt Näringsliv.

Det som är problemet är att om man gör den här ändringen i skyddsombudsordningen tappar man bort kontakten med de arbetstagarorganisationer som bär upp den svenska modellen för skyddsombud. Det vore mycket olyckligt, för vi har en väldigt väl fungerande modell på det området.

Anf. 55 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Liberalerna är måna om att skyddsombud ska finnas på alla arbetsplatser. I dag ser vi att de arbetsplatser där det inte finns någon facklig organisation har färre skyddsombud. Genom vårt förslag vill vi tillse att även arbetsplatser utan kollektivavtal har skyddsombud och därmed tillse att alla arbetsplatser har en säker och bra miljö.

Anf. 56 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Vi har nu i drygt en timme debatterat en i allra högsta grad viktig och angelägen fråga. Dödsolyckorna i arbetslivet behöver minska.

I den här debatten har vi framför allt talat om den fysiska arbetsmiljön. Det är fysiska skador, olyckor, som har stått i fokus. Jag vill så här mot slutet av debatten också nämna vikten av den psykosociala arbetsmiljön, för jag tycker att den hör till debatten.

Under 2018 dog 1 268 personer av självmord i Sverige. Återigen är det männen som dominerar statistiken. Två tredjedelar av dem som avled i suicid förra året var män. Men sett till den psykiska ohälsan i stort är det i stället kvinnorna som dominerar. Psykisk ohälsa ökar dock i alla befolkningsgrupper: unga som gamla, kvinnor som män och så vidare.

Det finns stor anledning att anta att suicidfall kan vara arbetsrelaterade. Vi vet att högre krav i arbetslivet leder till en kraftigt försämrad psykisk hälsa och till ökad sjukfrånvaro.

Psykisk ohälsa är den vanligaste anledningen till sjukskrivning från arbetet. Det gäller numera både kvinnor och män, och studenter är en särskilt utsatt grupp. Detta är kostnader som samhället, det gemensamma, tar. Det är kostnader i pengar för den enskilde och för statsfinanserna. Men i första hand är det kostnader i försämrad livskvalitet för den som drabbas. Och i värsta fall – i dödsfall. I flera fall är det antagligen arbetsrelaterade dödsfall.

Stress men också kränkningar, hot och våld är sådant som förekommer på arbetsplatserna. Det finns ett uppmärksammat fall från Krokombro, där en socialsekreterare tog livet av sig efter att ha varit utsatt för kränkningar av sin arbetsledare. Det hände 2010 men fick en lång efterföljd i den rättsliga processen.

Sedan dess har regeringen vidtagit en rad åtgärder och sett till att Arbetsmiljöverket har antagit nya föreskrifter, som började gälla 2016. De är ett verktyg för att förebygga detta och för att tydliggöra ansvaret. Men också detta arbete, fru talman, behöver fortsätta att utvecklas.

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack till Vänsterpartiet, som initierade denna viktiga debatt! Nollvisionen mot dödsolyckor står fast. Inget annat än en nollvision kan gälla för dödsfall i arbetet. Det kan låta som ett svåruppnåeligt mål, men det är en viktig målsättning för regeringen, den enskilda arbetsgivaren och samhället i stort.

Jag vill välkomna alla goda förslag. Regeringen är såklart beredd att pröva och diskutera allt det som kan leda till att vi kan minska antalet dödsfall i arbetslivet.

Tack för en bra debatt! Och så småningom: Ha en riktigt trevlig helg, allihop!

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Jonas Eriksson* (MP) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 4 november.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade

att *Bengt Eliasson* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,

att *Bo Broman* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,

att *Henrik Vinge* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet,

att *Barbro Westerholm* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i socialförsäkringsutskottet,

att *Tina Acke* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet och som suppleant i konstitutionsutskottet,

att *Johnny Skalin* (SD) avsagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet och

att *Carl-Oskar Bohlin* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Prot. 2019/20:26
25 oktober

Andre vice talmannen meddelade

att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Mikael Damsgaard som ledamot i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol,

att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält Johnny Skalin som ledamot i skatteutskottet, Bo Broman som ledamot i justitieutskottet och som suppleant i skatteutskottet samt

att Liberalernas riksdagsgrupp anmält Tina Acketoft som ledamot i konstitutionsutskottet, Bengt Eliasson som ledamot i socialförsäkringsutskottet och Nina Lundström som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Tina Acketoft (L)

ledamot i skatteutskottet

Johnny Skalin (SD)

ledamot i justitieutskottet

Bo Broman (SD)

ledamot i socialförsäkringsutskottet

Bengt Eliasson (L)

suppleant i skatteutskottet

Bo Broman (SD)

ledamot i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol

Mikael Damsgaard (M)

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 1 november* till

ledamot i miljö- och jordbruksutskottet

Nina Lundström (L)

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2019:29 Det kommunala utjämningsystemet – behov av mer utjämnings och bättre förvaltning

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2019/20:27 till utrikesutskottet
2019/20:32 till skatteutskottet
2019/20:37 till finansutskottet

Motioner

2019/20:3406, 3407 och 3409 till civilutskottet

§ 6 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 oktober

2019/20:76 Kronofogdemyndighetens nedläggning av lokala kontor

av *Ulla Andersson* (V)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:77 Bristande opartiskhet i utbildningsväsendet

av *Robert Stenkvist* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:78 Avfallsförbränningskatt och kraftvärmens konkurrenskraft

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:79 Elsäkerhet

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 oktober

2019/20:242 Bromma flygplats

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:243 Kritiken från FN:s rapportör för bostadsfrågor

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:244 Screeningmetoder inom svensk bröstcancervård

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:245 Fusionskraft

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:246 Politiska fångar i Kuba

av *Jakob Forssmed* (KD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:247 Id-kapningars effekter för konsumenter och små företag

av *Mikael Eskilander* (SD)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

2019/20:248 Utvecklingen i Chile

av *Mathias Tegnér* (S)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:249 Sidas flytt till Botkyrka

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2019/20:250 Bilindustrin och utsläppskraven

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:251 Transparens inom biståndet

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2019/20:252 Fjärde generationens kärnkraft

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:253 Fossilfritt och förnybart

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:254 Färdigställande av Sydvästlänken

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:255 Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott

av *Lars Hjalmered* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:256 En tredje elkabel till Gotland

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:257 Nationella riktlinjer för obesitasvård

av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:258 Kompetenscentrum för växtförädling

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:259 Bromma flygplats

av *Dennis Dioukarev* (SD)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:260 Arlanda flygplats

av *Dennis Dioukarev* (SD)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2019/20:261 Konferensuttalande från nationella suicidpreventiva konferensen 2019

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:262 Socialstyrelsens kritik av endometrioscård

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:263 Vård av transpersoner

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:264 Uppföljning av skatteavdrag på kemikalieskatten

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 24 oktober

2019/20:164 Barncancervården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:166 Dataintrång på Naturvårdsverket

av *Kristina Yngwe* (C)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:167 Jägarnas trygghet

av *Helena Lindahl* (C)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:179 Riktade resurser mot köer i cancervården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:180 Högspecialiserad hjärtsjukvård

av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:182 Transparens rörande export av krigsmateriel

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:187 Stroke bland unga vuxna

av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:188 Cancerstrategi

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:189 Sjukhus utan livsviktig utrustning

av *Thomas Morell* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:196 Stabsläge på svenska sjukhus

av *Beatrice Ask* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:198 Bristande beredskap på svenska sjukhus

av *Beatrice Ask* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:206 Beredskap för en trygg försörjning av sjukvårdsmateriel

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:197 Digitaliserad informationsdelning inom hälso- och sjukvården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:200 Spridningen av mässling

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:205 Regler för marknadsföring av tobak

av *Helena Lindahl* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2019/20:26

25 oktober

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 10.16.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt med anledning av det höga antalet dödsolyckor i arbetslivet	1
Anf. 1 ALI ESBATI (V)	1
Anf. 2 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	1
Anf. 3 SAILA QUICKLUND (M)	2
Anf. 4 MAGNUS PERSSON (SD)	3
Anf. 5 ALIREZA AKHONDI (C)	4
Anf. 6 ALI ESBATI (V)	5
Anf. 7 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	6
Anf. 8 MARIA NILSSON (L)	7
Anf. 9 MATS BERGLUND (MP)	7
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	8
Anf. 11 SAILA QUICKLUND (M) replik	8
Anf. 12 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	9
Anf. 13 SAILA QUICKLUND (M) replik	9
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	9
Anf. 15 MAGNUS PERSSON (SD) replik	9
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	10
Anf. 17 MAGNUS PERSSON (SD) replik	10
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	10
Anf. 19 ALI ESBATI (V) replik	10
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	10
Anf. 21 ALI ESBATI (V) replik	10
Anf. 22 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	10
Anf. 23 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	11
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	11
Anf. 25 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	11
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	11
Anf. 27 SAILA QUICKLUND (M)	12
Anf. 28 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	12
Anf. 29 SAILA QUICKLUND (M) replik	12
Anf. 30 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik	12
Anf. 31 SAILA QUICKLUND (M) replik	13
Anf. 32 ALI ESBATI (V) replik	13
Anf. 33 SAILA QUICKLUND (M) replik	13
Anf. 34 ALI ESBATI (V) replik	13
Anf. 35 SAILA QUICKLUND (M) replik	13

Anf. 36 MAGNUS PERSSON (SD)	13	Prot. 2019/20:26
Anf. 37 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik.....	14	25 oktober -----
Anf. 38 MAGNUS PERSSON (SD) replik	14	
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik.....	14	
Anf. 40 MAGNUS PERSSON (SD) replik	14	
Anf. 41 ALI ESBATI (V) replik	15	
Anf. 42 MAGNUS PERSSON (SD) replik	15	
Anf. 43 ALI ESBATI (V) replik	15	
Anf. 44 MAGNUS PERSSON (SD) replik	15	
Anf. 45 ALIREZA AKHONDI (C).....	15	
Anf. 46 ALI ESBATI (V).....	16	
Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	17	
Anf. 48 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik.....	17	
Anf. 49 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	18	
Anf. 50 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S) replik.....	18	
Anf. 51 MARIA NILSSON (L).....	18	
Anf. 52 ALI ESBATI (V) replik	18	
Anf. 53 MARIA NILSSON (L) replik	19	
Anf. 54 ALI ESBATI (V) replik	19	
Anf. 55 MARIA NILSSON (L) replik	19	
Anf. 56 MATS BERGLUND (MP).....	19	
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	20	
§ 2 Avsägelse	20	
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	21	
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	21	
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	22	
§ 6 Anmälan om interpellationer	22	
§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar	22	
§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor	24	
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 10.16.....	25	